

Άσκηση Ακοής – Σολφέζ – Ρυθμική Αγωγή Ι (2025)

ΤΜΕΤ, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Μάθημα 2^ο

Μόνικα Ανδριανοπούλου

Ανασκόπηση
στοιχείων θεωρίας
(Μελωδικές
σημειώσεις, σελ.5-6)

Το τονικό μουσικό σύστημα

Φθογγικό υλικό Ευρωπαϊκής κλασικής μουσικής:

Ψ Φυσικές νότες, ή διατονικοί φθόγγοι της Ντο μείζονας (7):

ντο, ρε, μι, φα, σολ, λα, σι (λευκά πλήκτρα πιάνου)

Ψ Χρωματικοί φθόγγοι της Ντο μείζονας (5):

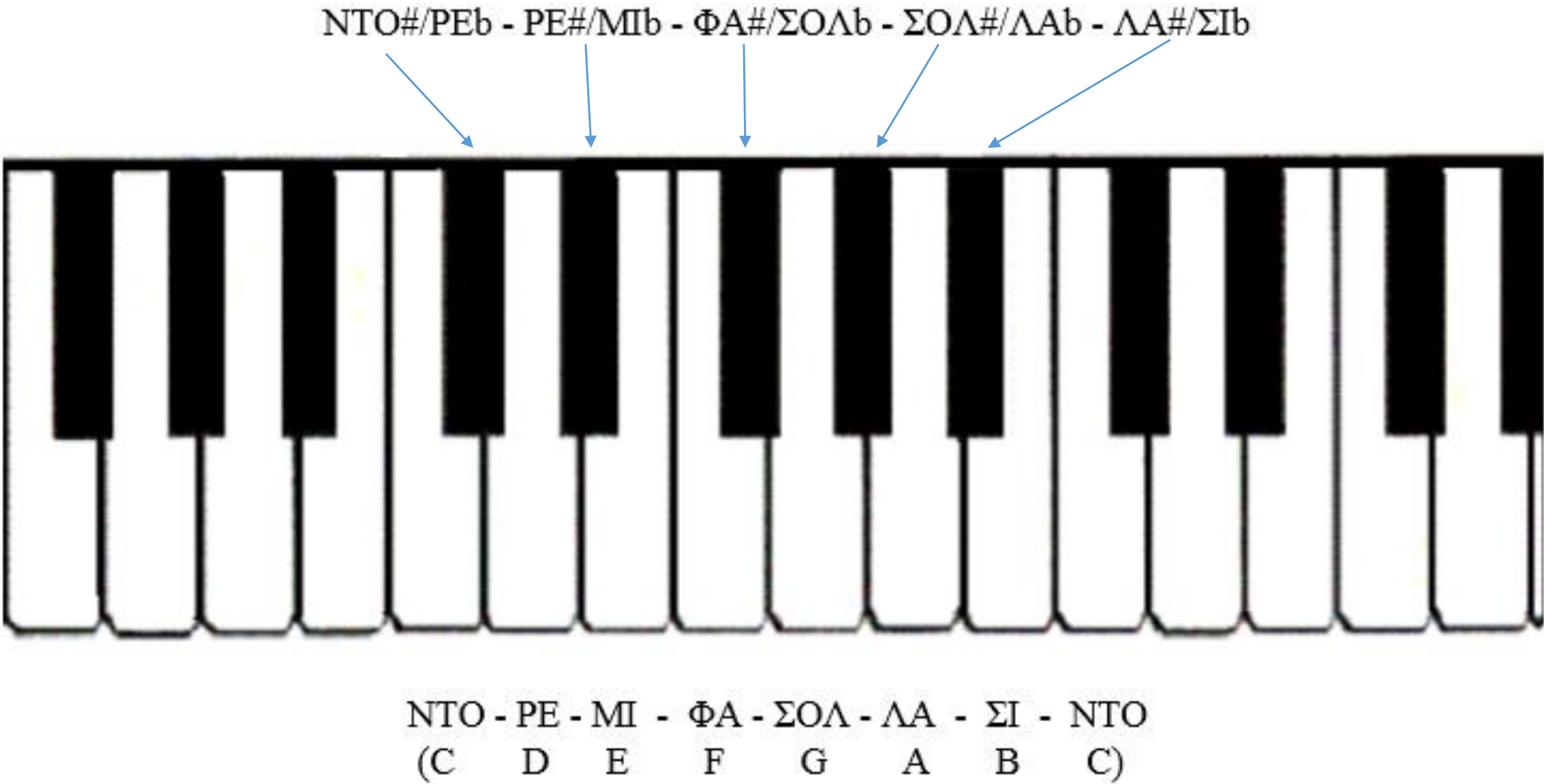
ντο $\sharp$, ρε $\sharp$, φα $\sharp$, σολ $\sharp$, λα $\sharp$, ή: ρε $\flat$, μι $\flat$, σολ $\flat$, λα $\flat$, σι $\flat$ (μαύρα πλήκτρα πιάνου)

Ψ Εναρμόνιοι φθόγγοι:

ντο $\sharp$ -ρε $\flat$, ρε $\sharp$ -μι $\flat$, φα $\sharp$ -σολ $\flat$, σολ $\sharp$ -λα $\flat$, λα $\sharp$ -σι $\flat$, και: μι-φα $\flat$, φα-μι $\sharp$, σι-ντο $\flat$, ντο-σι $\sharp$

Ψ Σημεία αλλοιώσεων:

Δίεση: $\sharp$, Υφέση: $\flat$, Αναίρεση: $\natural$, Διπλή δίεση: $\times$, Διπλή ύφεση: $\flat\flat$

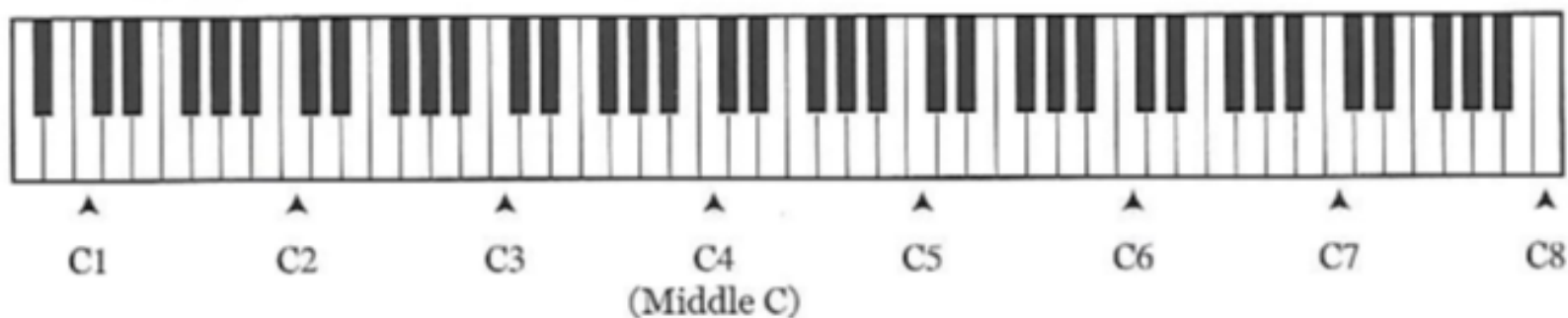

Νότες & κλειδιά

Οι ακριβείς ονομασίες των νοτών (του πιάνου) σύμφωνα με την περιοχή τους:

FIGURE 1.2: Full piano keyboard, with octave designations

(Απεικόνιση των πλήκτρων τού πιάνου: Piper Clendinning & West Marvin, 2005, σελ.15)

Η νότα ντο (C4 ή c') στα κλειδιά σολ, ντο & φα:

[illegible]

(Πάνω/κάτω από το πεντάγραμμο: Βοηθητικές γραμμές)

The first staff of music is divided into two parts. The left part uses a bass clef and contains a sequence of seven eighth notes: G2, A2, B2, C3, D3, E3, and F3. The right part uses a treble clef and contains a sequence of seven eighth notes: G4, F4, E4, D4, C4, B3, and A3. A double bar line separates the two parts.

Πρώτη μορφή
ευρωπαϊκής
μουσικής
σημειογραφίας:
νεύματα

TABLE 1: Neumes of the 10th-11th centuries

name	modern	French	St Gallen	North Spain	Toledo	Catalan	Bologna	Palaeo-Frankish	Breton	Messine	Aqui-tanian	Nonan-tolan
virga	•	┆	/		↗		/		↗			
punctum	•	•	..	•	••	••	..	..	..	••	..	•
pes	◐◑	└	✓	└└	↗↘	└	/	└:	✓↗	└└	└	!
clivis (flexa)	◐◑	└	└	└^	↗↘	└	└	└:	└:	└└	:	└
torculus	◐◑◒	└	└	└^	↗	└	└└	└	└	└└	└	└└
porrectus	◐◑◒	N	N	N└	↗	N	└	└	N	└└	└	└└
scandicus	◐◑◒	!	└	└└	↗↘	└	└	└	└	└└	└	!
climacus	◐◑◒	└:	└	└: R	└	└	└	└:	└	└└	└	└

ae.

Att. Diffusa ē gratia.

Of Offerentur. minor. **Co** Diffusae.

DOMINICA. II.

APopulus sion ecce.

REx sion species decoris eius

deus manifeste ve[n]iet.

UCongrega te illi

sanctos eius qui ordinaue

rum testamentum

eius super sacrificia.

Att. Laxatus sum. **V.** Stantes erant.

Of Of tu conuersus. **Co** Hierusalem.

DOMINICA. III.

AGaudete in dño semp.

RQ vises domine super cho

ius pomane et archiepiscopus sedis ecclesie gloriose

archiepiscopus sedis ecclesie gloriose

Qui omni

ms 1681

MS in Latin on vellum, Montecassino, Italy, 2nd half of 12th c., 1 partial f. (ca. 1/2 f.)
Retrieved 19 Oct. 2021, from :<https://www.schoyencollection.com/music-notation/beneventan-neumes/antiphonal-beneventan-neumes-ms-1681>

German neumes: cantatorium, c900, from St Gallen (CH-SGs 359, f.27r)

Bent, I., Hughes, D., Provine, R., Rastall, R., Kilmer, A., Hiley, D., Szendrei, J., Payne, T., Bent, M., & Chew, G. Notation. *Grove Music Online*. Retrieved 19 Oct. 2021, from <https://www.oxfordmusiconline.com/grovemusic/view/10.1093/gmo/9781561592630.001.0001/omo-9781561592630-e-0000020114>.

1.

K

Yri- e * e- lé-i-son. *ijj.*

Burkholder, J.P., & Palisca, C.V. (2006). *Norton Anthology of Western Music. Volume 1: Ancient to Baroque*. Fifth Edition. New York & London: Norton & Company.

Το πεντάγραμμα: συγκεκριμένες νότες, ή σχέσεις;

Το πεντάγραμμο: συγκεκριμένες νότες, ή σχέσεις; (ii)

Το πεντάγραμμο: συγκεκριμένες νότες, ή σχέσεις; (ii)

[σι]

[ντο]

[σολ]

[λα]

[μι]

[ρε]

Κλίμακες

«Σε μουσικά κομμάτια από μουσικούς πολιτισμούς χωρίς διαμορφωμένη θεωρία της μουσικής οι κλίμακες καθορίζονται κατ' αρχήν από τον αριθμό των φθόγγων κάθε μελωδίας. Έτσι υπάρχουν διτονικές, τριτονικές, τετρατονικές, κλπ. κλίμακες.» [Γιάννου, Δ. 1995. *Ιστορία της Μουσικής – Σύνοψη Γενική Επισκόπηση*, Τόμος Α'. Θεσσαλονίκη: University Studio Press. Σελ.12]

Παράδειγμα 2.1. Κεϋλάνη — Wedda

Κλίμακες (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.7)

Μείζονα κλίμακα

1ο τετράχορδο (της τονικής)

2ο τετράχορδο (της δεσπόζουσας)

1 2 3 4 5 6 7 1

I ii iii IV V vi vii I

Τονική Επιτονική Μέση Υποδεσπόζουσα Δεσπόζουσα Επιδεσπόζουσα Προσαγωγέας

↪ 12 Μείζονες κλίμακες:

Ντο – Ντο# (Ρεb) – Ρε – Μιb – Μι – Φα – Φα# (Σολb) – Σολ – Λαb – Λα – Σιb – Σι (Ντοb)

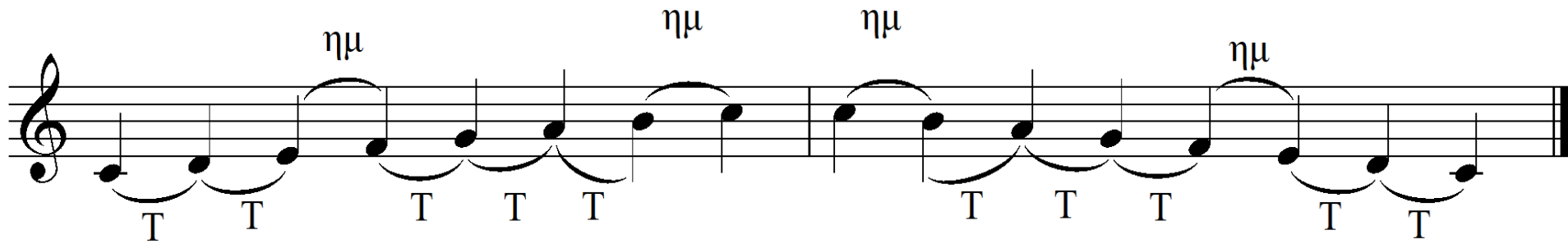
Μείζονα κλίμακα - τραγούδι

The image displays the musical notation for the Major Scale (Μείζονα κλίμακα) in treble and bass clefs. The treble clef staff shows the scale ascending and descending, with notes connected by slurs. The bass clef staff shows the scale ascending and descending, with notes connected by slurs. The notes are labeled with their corresponding scale degrees and intervals: 1K, 2M, 3M, 4K, 5K, 6M, 7M, 8K, 1K, 2μ, 3μ, 4K, 5K, 6μ, 7μ, 8K.

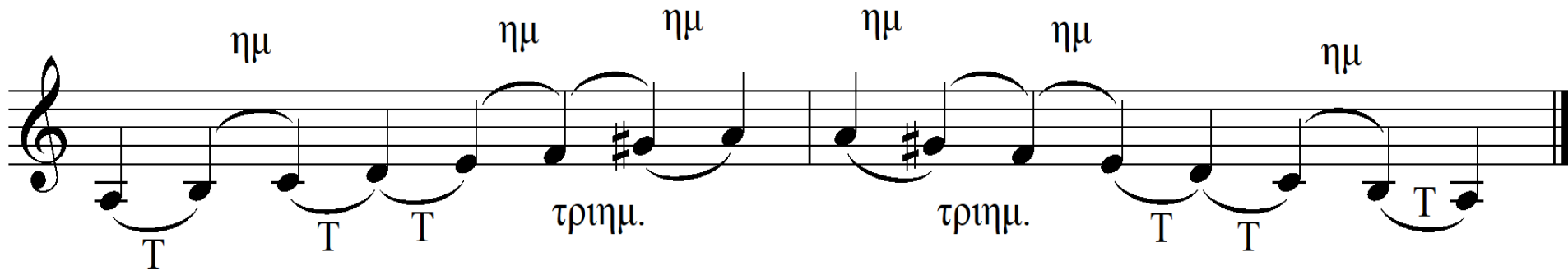
1K 2M 3M 4K 5K 6M 7M 8K 1K 2μ 3μ 4K 5K 6μ 7μ 8K

Μείζονες & ελάσσονες: ομώνυμες / σχετικές

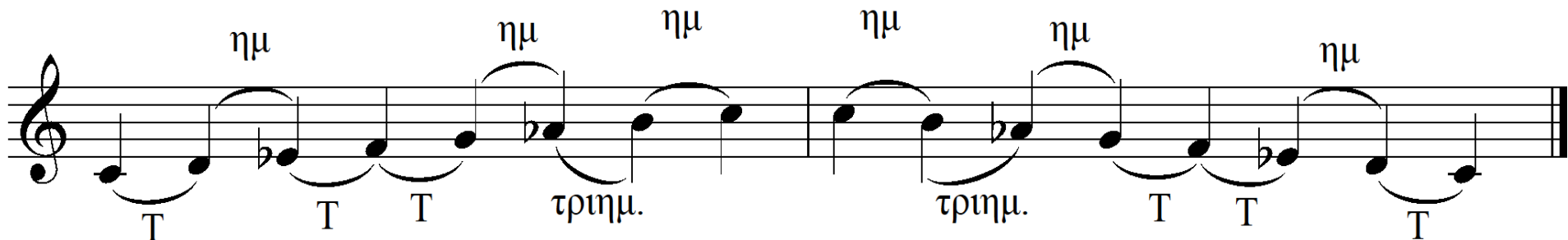
Ντο μείζονα

Λα
Ελάσσονα
αρμονική
(σχετική)

Ντο
ελάσσονα
αρμονική
(ομώνυμη)

Τύποι ελάσσονας κλίμακας: φυσική, αρμονική, μελωδική
(Μελωδικές σημειώσεις, σελ.7)

1.Φυσική ελάσσονα

2.Αρμονική ελάσσονα

7[↑]

The image shows two musical staves. The first staff, labeled '1.Φυσική ελάσσονα', contains a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B4, and C5. The notes from G4 to B4 are grouped by a bracket and labeled 'ημ. T. T.' below them. The second staff, labeled '2.Αρμονική ελάσσονα', contains a sequence of notes: C4, D4, E4, F4, G4, A4, B#4, and C5. The notes from G4 to B#4 are grouped by a bracket and labeled 'ημ. τριημ. ημ.' below them. Above the final note (B#4) is the label '7[↑]'.

3.Μελωδική ελάσσονα

6[↑] 7[↑]

7[↓] 6[↓]

The image shows a single musical staff labeled '3.Μελωδική ελάσσονα'. It contains two sequences of notes. The first sequence, from C4 to G4, is labeled 'T. T. ημ.' below it. Above the notes F#4 and G#4 are the labels '6[↑]' and '7[↑]' respectively. The second sequence, from F#4 down to C4, is labeled 'T. T. ημ.' below it. Above the notes F#4 and G#4 are the labels '7[↓]' and '6[↓]' respectively. The staff ends with a double bar line.

Οπλισμοί (Μελωδικές σημειώσεις, σελ.8,9)

Ο κύκλος των πεμπτών

FIGURE 3.2: Circle of fifths

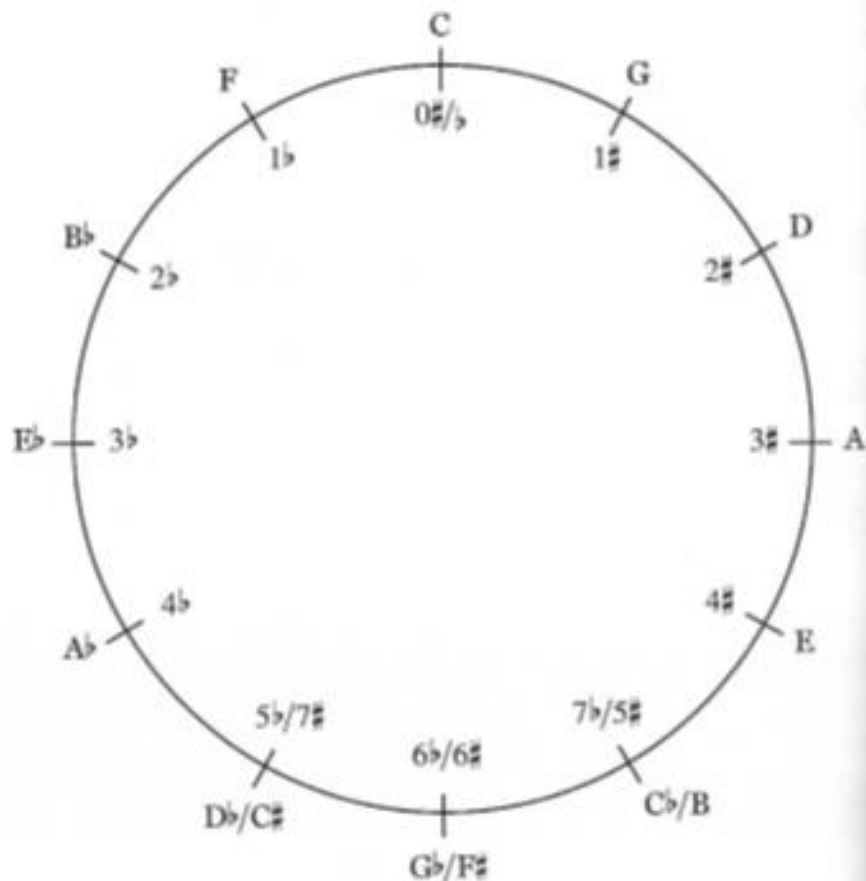
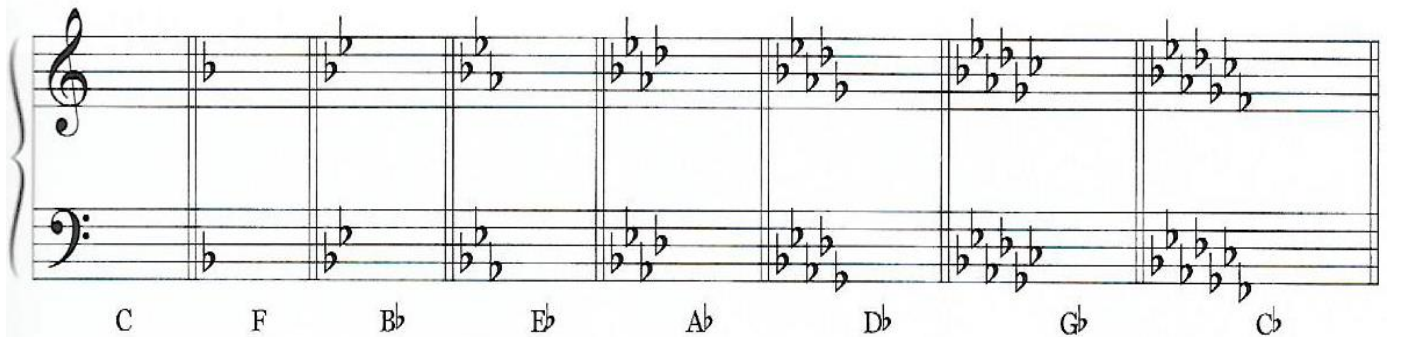
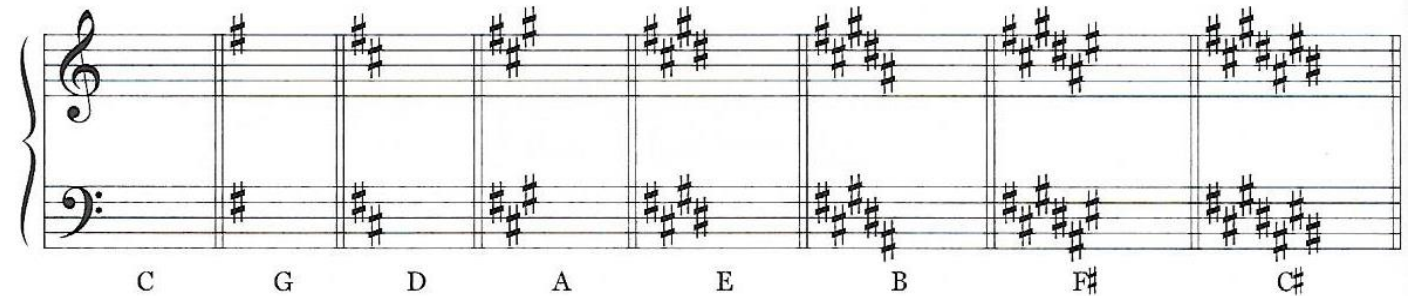

FIGURE 3.1: Major key signatures

Κομμάτια ρεπερτορίου σε εναρμόνιες κλίμακες (μείζονες)

J.S.Bach, Prelude No.3 in
C#Maj.BWV 848 (Book I)
(<https://musescore.com/classicman/scores/242986>)

L.v.Beethoven, Sonata
No.24, Op.78, I
(<https://musescore.com/classicman/scores/>)

F.Schubert, Sonata in B
Major D 575, Op.147
(https://el.cantorian.org/music/965/Piano-Sonata-No.-9-%CE%A0%CE%B9%CE%AC%CE%BD%CE%BF#google_vignette)

C.Debussy, Clair de Lune
(Suite Bergamasque, III)
(<https://musescore.com/user/19710/scores/58553>)

F.Chopin, Impromptu
Op.51
(<https://musescore.com/user/35494939/scores/7572506>)

B.Britten, Interlude for
Harp (A Ceremony of
Carols)
(<https://musescore.com/user/37605043/scores/19804804>)

Ακουστική εύρεση μελωδίας

Αντίληψη διαστημάτων

Αντίληψη βαθμίδων

➡ Πρώτα βήματα:

-αναγνώριση είδους τονικότητας (μείζ./ελάσ.), και

-εύρεση τονικής (I ή i)

([α] Ξεκινώντας από οποιαδήποτε νότα τής μελωδίας, ανεβαίνουμε/κατεβαίνουμε μέχρι να βρούμε ημιτόνιο, και να το αναγνωρίσουμε ως τις βαθμίδες 3-4 ή 7-1 για τη μείζονα, ή

[β] Συνεχίζουμε την ακρόαση μέχρι να ακουστεί το I ή i)

Παράδειγμα: https://www.youtube.com/watch?v=FcOt6mfjxeA&ab_channel=noerthboerg

Μελωδικές τάσεις των φθόγγων

(οι εικόνες είναι παρμένες από την ιστοσελίδα της Ακαδημίας Sibelius:

<http://www2.siba.fi/mustel/index.php?id=63&la=en>

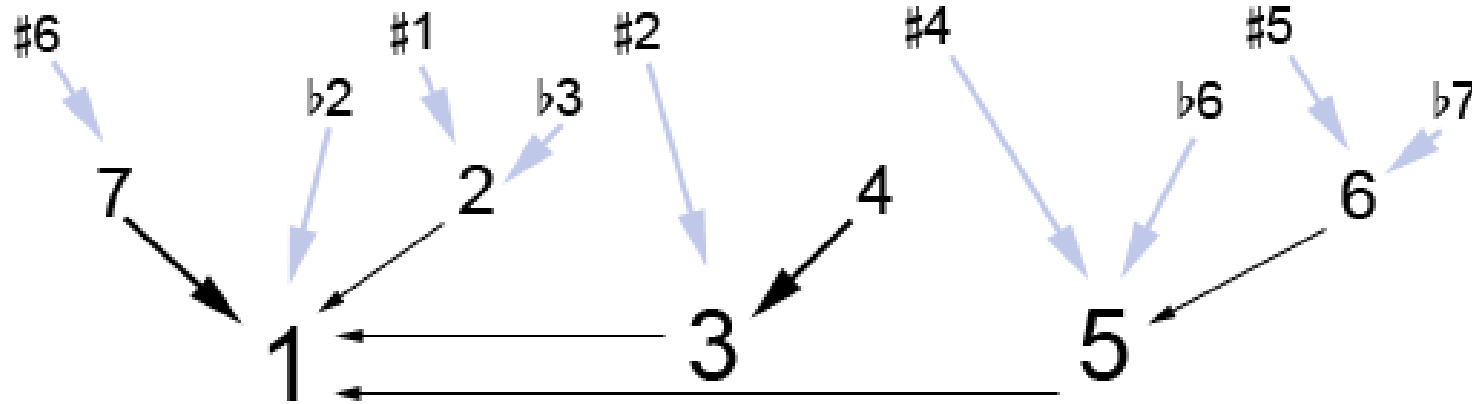
Ανακτήθηκε 5/9/2011)

Στα πλαίσια της τονικής μουσικής, οι πιο σταθεροί φθόγγοι μέσα σε μια τονικότητα, είτε μείζονα είτε ελάσσονα, είναι οι βαθμίδες 1, 3, 5 - δηλαδή οι νότες της τονικής συγχορδίας. Οι υπόλοιποι φθόγγοι είναι πιο ασταθείς και κατά την εξέλιξη μιας μελωδίας συχνά τείνουν να λυθούν σε έναν από τους σταθερότερους φθόγγους:

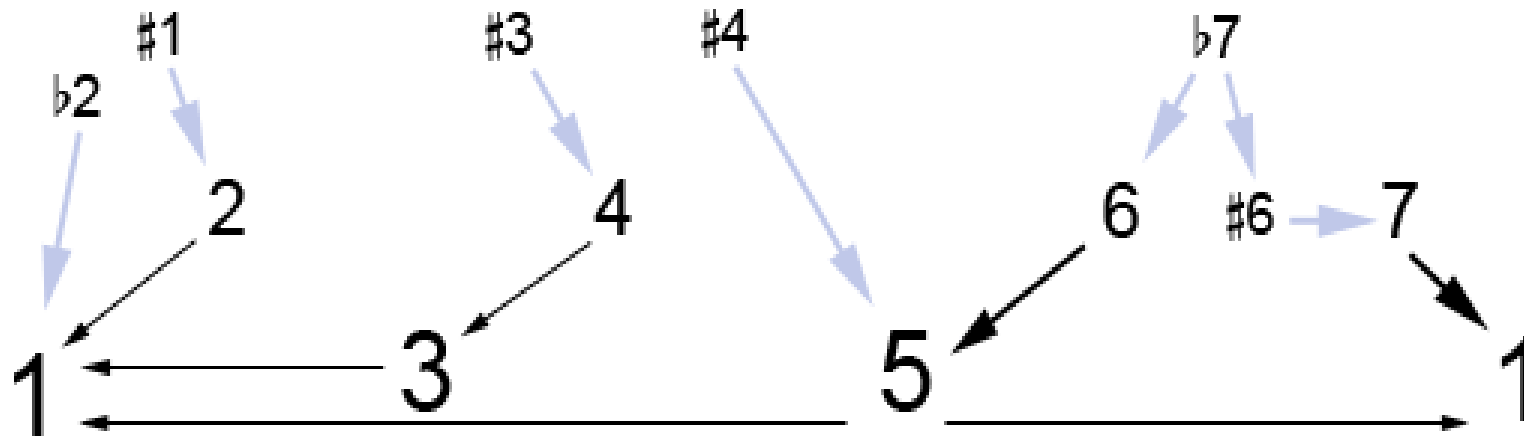
Οι αλλοιωμένοι φθόγγοι παρουσιάζουν το μεγαλύτερο βαθμό αστάθειας. Η παρακάτω σχηματική απεικόνιση δείχνει τις τάσεις των φυσικών και αλλοιωμένων φθόγγων σε μια μείζονα τονικότητα. Οι αριθμοί αντιστοιχούν σε βαθμίδες:

(Μείζονα)→

Η επόμενη σχηματική απεικόνιση δείχνει τις τάσεις των φυσικών και αλλοιωμένων φθόγγων σε μια αρμονική ελάσσονα τονικότητα, όπου το 7 είναι οξυμένο και το 7b φυσικό:

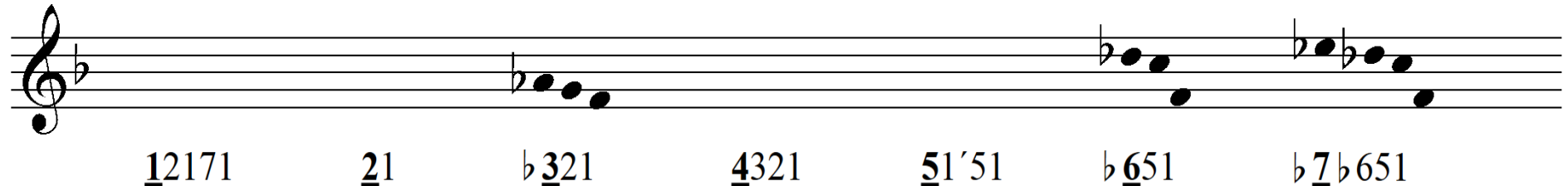
(Ελάσσονα)→

Οι βαθμίδες της μείζονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί (Rifkin & Urista, 2006):

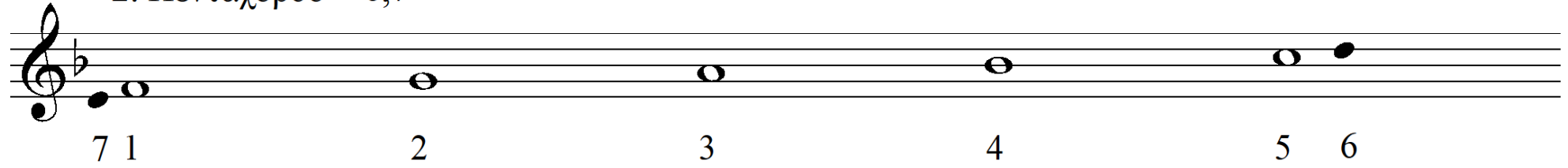
Οι βαθμίδες της (φυσικής) ελάσσονας κλίμακας. Μελωδίες για την εντύπωση τής απόστασης κάθε βαθμίδας από την τονική στο εσωτερικό αυτί (Rifkin & Urista, 2006):

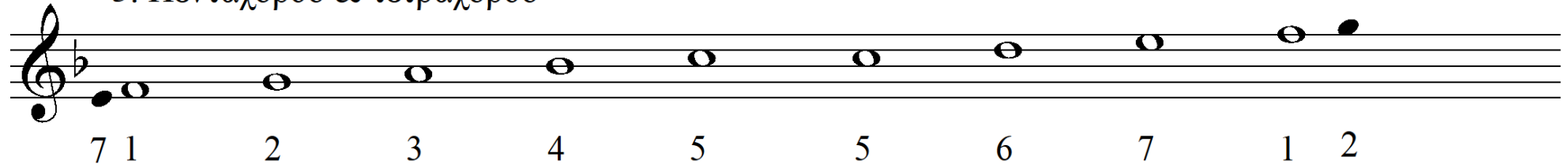
1. Πεντάχορδο

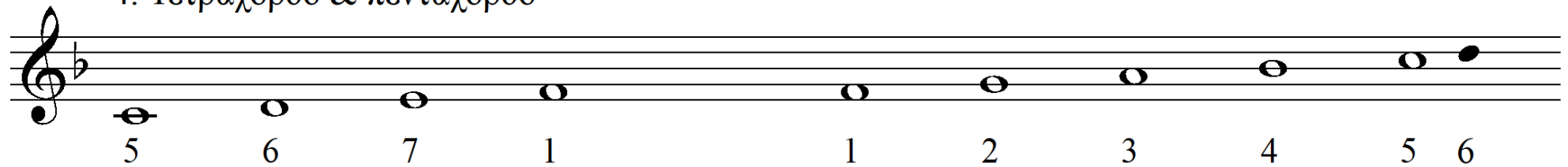
2. Πεντάχορδο + 6,7

3. Πεντάχορδο & τετράχορδο

4. Τετράχορδο & πεντάχορδο

Μελωδική prima vista
(Μελωδικές σημειώσεις,
σελ.22)

1. L.v.Beethoven (1770-1827)
Συμφωνία No.9, Op.125, σε ρε- (1822-4)
IV.Finale (μμ92-107): Ode an die Freude

Allegro assai

7

12

C. P. E. Bach, March (adapted)

f

Melody 7 Mozart, Piano Sonata in G Major, K. 283, second movement (adapted): TP

mf

5

Το διάστημα 2ας

Μουσικό παράδειγμα –
Πλήρης παρτιτούρα, ανάλυση και εκτέλεση:
<http://composersguide.com/more-scales-and-harmonies/>

5 φυσικοί τόνοι (ντο-ρε, ρε-μι, φα-σολ, σολ-λα, λα-σι)

2 φυσικά ημιτόνια (μι-φα, σι-ντο = βαθμίδες 3-4 και 7-8 στη μείζονα)

Δώστε:

Τ πάνω από το σι

Τ κάτω από το σολb

Τ πάνω από το μι

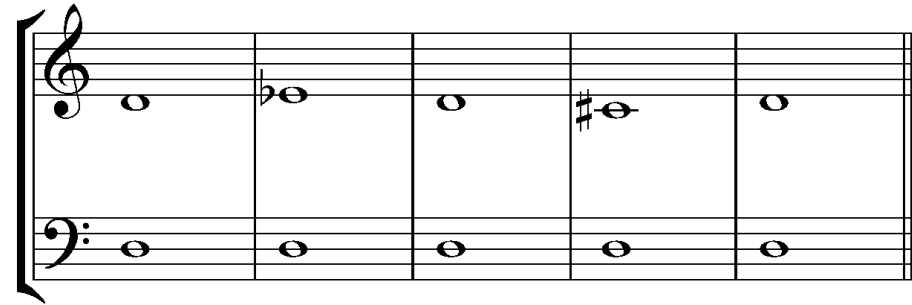
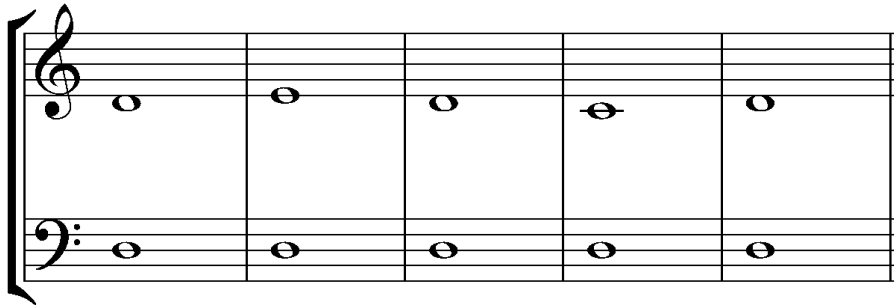
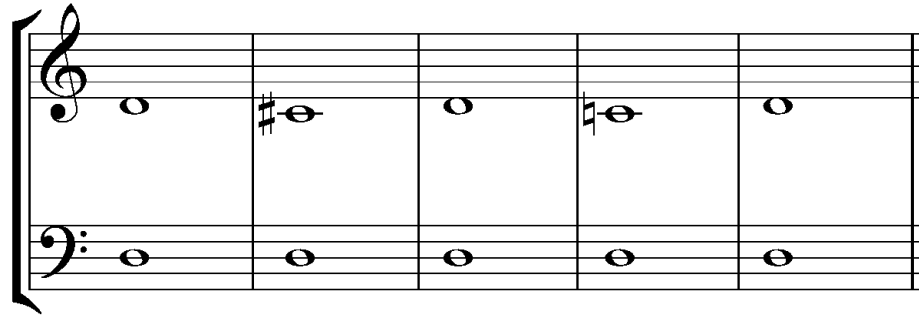
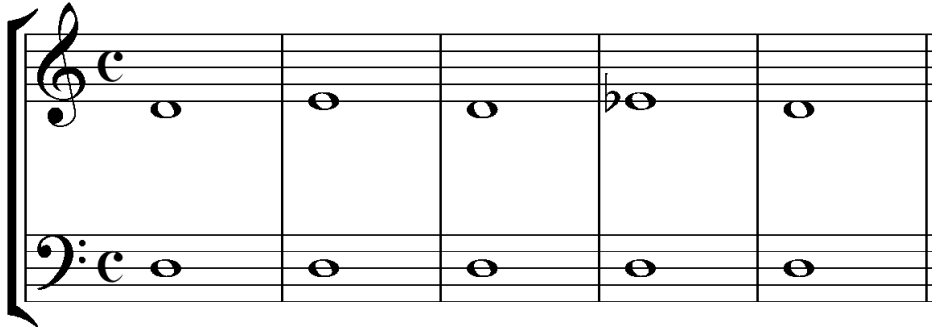
Τ πάνω από το λαb

Χρ.ημ. πάνω από το ρε

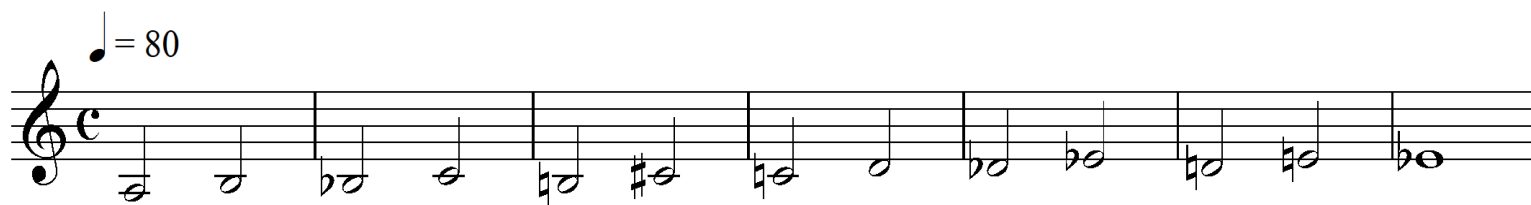
Διατ.ημ. πάνω από το ρε

Προσοχή - Η 2Μ, ο τόνος, είναι σχετικά μεγάλο, «ευρύχωρο» διάστημα!

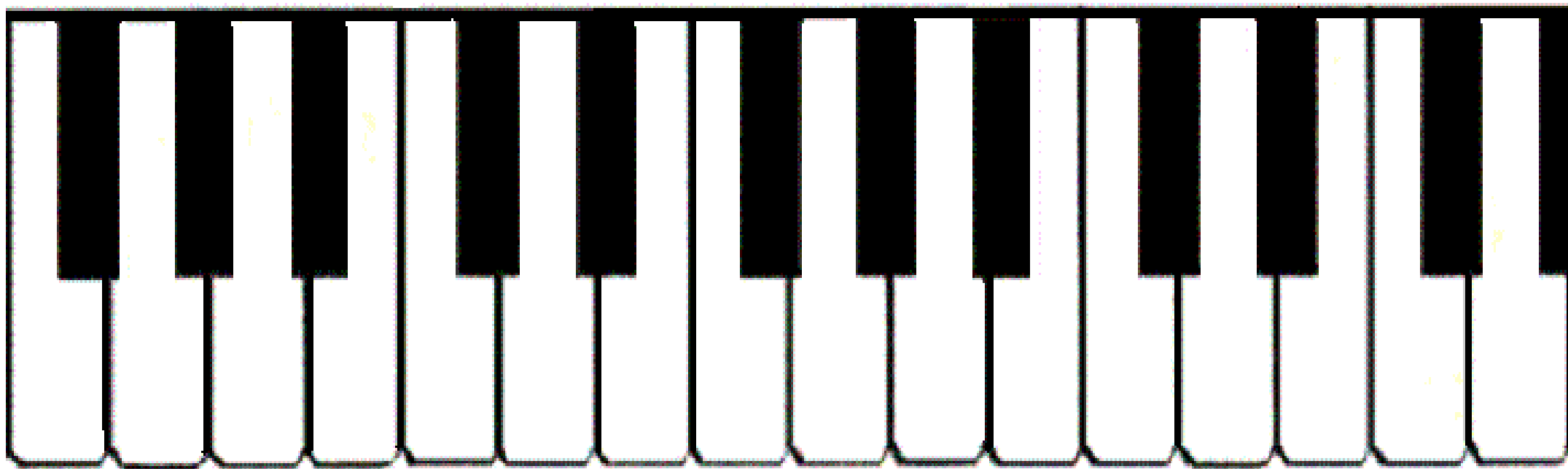
Τραγούδι:

Μελωδία με 2ες

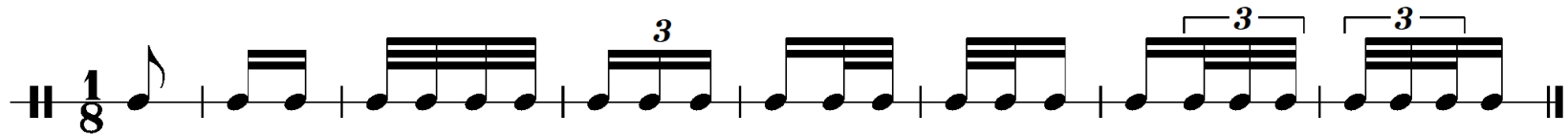
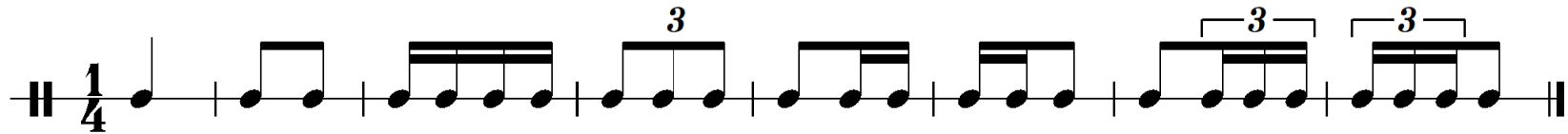
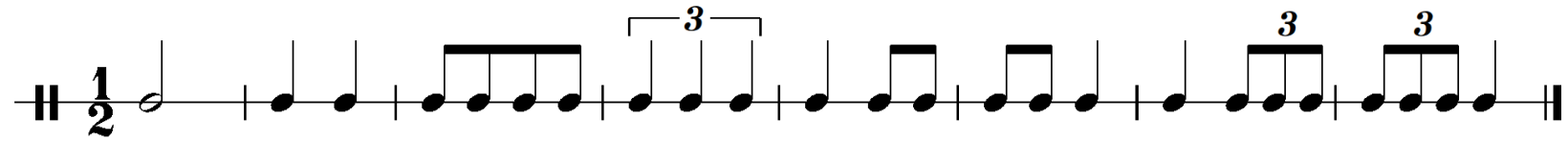
«Ιχνηλάτηση» μελωδίας με 2ες

Η χρονική παράμετρος της μουσικής

- Παλμός (με διάφορα tempi, και διάφορες αξίες. Δεν υπάρχει σε όλες τις μουσικές – π.χ. γρηγοριανό μέλος)
- Μέτρο (ομαδοποίηση & ιεράρχηση: χαρακτηριστικά του εγκεφάλου: σε αδιαφοροποίητους παλμούς, εμείς ‘επιβάλλουμε’ το μέτρο)
- Ρυθμός (οι σχέσεις διάρκειας των ήχων και των παύσεων)

Ο ίδιος ρυθμός, με διαφορετική κάθε φορά αξία ως παλμό:

Ως το επόμενο μάθημα:

Η εργασία εβδομάδας του 2^{ου} μαθήματος δίνεται αναλυτικά:

Στα Έγγραφα του Openeclass > (ii)Εργασίες για κάθε μάθημα > Άσκηση Ακοής Ι, Μάθημα 02, Εργασία

Χρησιμοποιήστε τις ασκήσεις σύμφωνα με τις ανάγκες σας.

(Αξιοποιήστε ιδιαίτερα τις ασκήσεις dictée, καθώς και τις ρυθμικές ασκήσεις).